

Katolikus Iskolák Takáts Sándor Országos Történelmi Versenye

takats.sandor.verseny@kecskemet.piarista.hu

Levél cím: Piarista Gimnázium és Általános Iskola, 6000 Kecskemét, Czollner Mihály tér 5.

ERDÉLY

NEMZETI FEJEDELMEINK KORÁBAN

János Zsigmondtól II. Rákóczi Ferencig

I. forduló

Maximálisan elérhető pontszám 270 pont

Visszaküldési határidő: 2021. február 26. (péntek)

A beküldő csapat neve:

Feladatok:

1. Kérdés (Elérhető: 15 pont)

Erdély önálló állammá válásának döntő pillanatai a 16. században. Válaszolj az alábbi kérdésekre!

1540. Fráter György helytartó a török porta engedélyével – királlyá választotta az elhunyt magyar király árváját, a még csecsemő János Zsigmondot.

Ki volt az elhunyt magyar király?

1541. Fráter György hívására érkező török sereg megsemmisítette a magyar fővárost ostromló német hadat, majd csellel elfoglalta Buda várát. II. János gyermek király gyámját rabságba vetették. I. Szulejmán szultán a „hódító jogán” Erdélyt és Magyarország Tiszán-túli területeit – mint török szandzsákot – visszaadta a csecsemő II. Jánosnak és az özvegy Izabella királynénak.

Hogy hívták a török rabságba hurcolt királyi gyámot?

Milyen uralkodói címet használt II. János Zsigmond?

1542. Izabella özvegy királyné, az erdélyi püspök halálát követően, udvarát, annak palotájába, Gyulafehérvárra költöztette. Itt alakította ki az új uralkodói központját. Itt lesz majd 1690-ig az Erdélyi Fejedelemség fővárosa.

Ki volt az elhunyt erdélyi katolikus püspök?

1551. Fráter György bíboros-érseket, a formálódó erdélyi állam helytartóját, kincstartóját törökbarátnak vélt politikája miatt császári zsoldosok orvul meggyilkolták.

Mi volt Fráter György valódi neve?

Melyik szerzetesrendbe tartozott?

Ki rendelte el a gyilkosságot?

Kik vezették a gyilkosok csapatát?

1556. Visszatért sziléziai száműzetéséből Izabella özvegy királyné és fia János Zsigmond. Az erdélyi rendek Izabellát, János Zsigmond nagykorúsításáig, helytartónak választották. Megkezdődött a katolikus papok kiűzése Erdélyből.

Melyik nagyhatalom befolyása érvényesült újra Erdélyben?

1559. Meghalt Izabella özvegy királyné.

Ki vette át Erdély tényleges kormányzását?

1566. Az ifjú Szapolyai János Zsigmond személyesen tisztelgett a szultán előtt.

Hol találkozott személyesen a két uralkodó?

1567. A gyulafehérvári országgyűlésen az erdélyi rendek a szultán által újonnan adott hitlevélre hivatkozva, törvényt hoztak a szabad fejedelmválasztásról.

Melyik szultán adta ki az erdélyiek szabad fejedelmválasztását biztosító athnamét?

1570. A speyeri egyezmény megkötése. A szerződés értelmében János Zsigmond letette választott magyar királyi címét és új címet vett fel.

János Zsigmondnak mi lett az új uralkodói címe?

1571. János Zsigmond halálát követően az erdélyi rendek először élnek szabad fejedelmválasztó jogukkal.

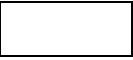
Kit választanak először szabadon, új erdélyi uralkodónak?

2. Kérdés (Elérhető: 8 pont)

Egészítsd ki az alábbi mondatokat!

A formálódó Erdélyi Fejedelemség területi hatalma a középkori erdélyi kívül számos magyar is kiterjedt. Ennek neve „magyarországi Részek” volt, latinul
 Az Erdélyi Fejedelemség rendi társadalmát három nemzetnek -ben létrejött uniója alapozta meg.
 Az erdélyi vármegyék lakosságának többségét ekkor még alkották. A határvédő Udvarhelyszék központtal nagy igazgatási és bírósági önállósággal rendelkeztek. A II. Géza magyar király hívta be Erdélybe. Kiváltságait II. András királyunk erősítette meg.

3. Kérdés (elérhető: 19 pont)

Az alább felsorolt erdélyi székelyek közül melyek tartoztak a székelyekhez és melyek a szászokhoz? Válogasd szét őket és írd a sorszámukat a megfelelő kockába!

Székely székelyek	Szász székelyek

1. Aranyos szék, 2. Beszterce vidéke, 3. Medgyesszék, 4. Marosszék, 5. Szeben szék, 6. Szászváros szék, 7. Csíkszék, 8. Szászsebes szék, 9. Szerdahely szék, 10. Újgyház szék 11. Háromszék, 12. Nagysink szék, 13. Kőhalom szék, 14. Udvarhelyszék, 15. Sepszi szék, 16. Kézdi szék, 17. Segesvár szék, 18. Brassó vidéke, 19. Orbai szék

4. Kérdés (Elérhető: 24 pont)

Válogasd szét Erdély, a „magyarországi Részek”, és a nikolsburgi békét követően, 1622-től az Erdélyi Fejedelemséghez csatolt hét magyarországi vármegyét!

Az erdélyi vármegyék mellé írd egy E betűt!

A „magyarországi Részek” vármegyéi mellé írd egy R betűt!

Az 1622-től Erdélyhez csatolt vármegyéket jelöld BG monogrammal!

Vármegye	Betűjel
Abaúj	
Arad	
Belső - Szolnok	
Bereg	
Bihar	
Borsod	
Doboka	
Fehér	
Fogaras vidéke	
Hunyad	
Kolozs	
Közép - Szolnok	

Kővár vidéke	
Kraszna	
Küküllő	
Lugos – Karánsebesi kerület	
Máramaros	
Szabolcs	
Szatmár	
Torda	
Ugocsa	
Zaránd	
Zemplén	

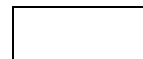
Melyik erdélyi fejedelem monogramja a BG?

5. Kérdés (Elérhető: 26 pont)

Mely folyók partján – vagy annak közelében – állanak az erdélyi fejedelemség alább felsorolt várai és városai? Töltd ki a táblázatot!

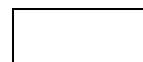
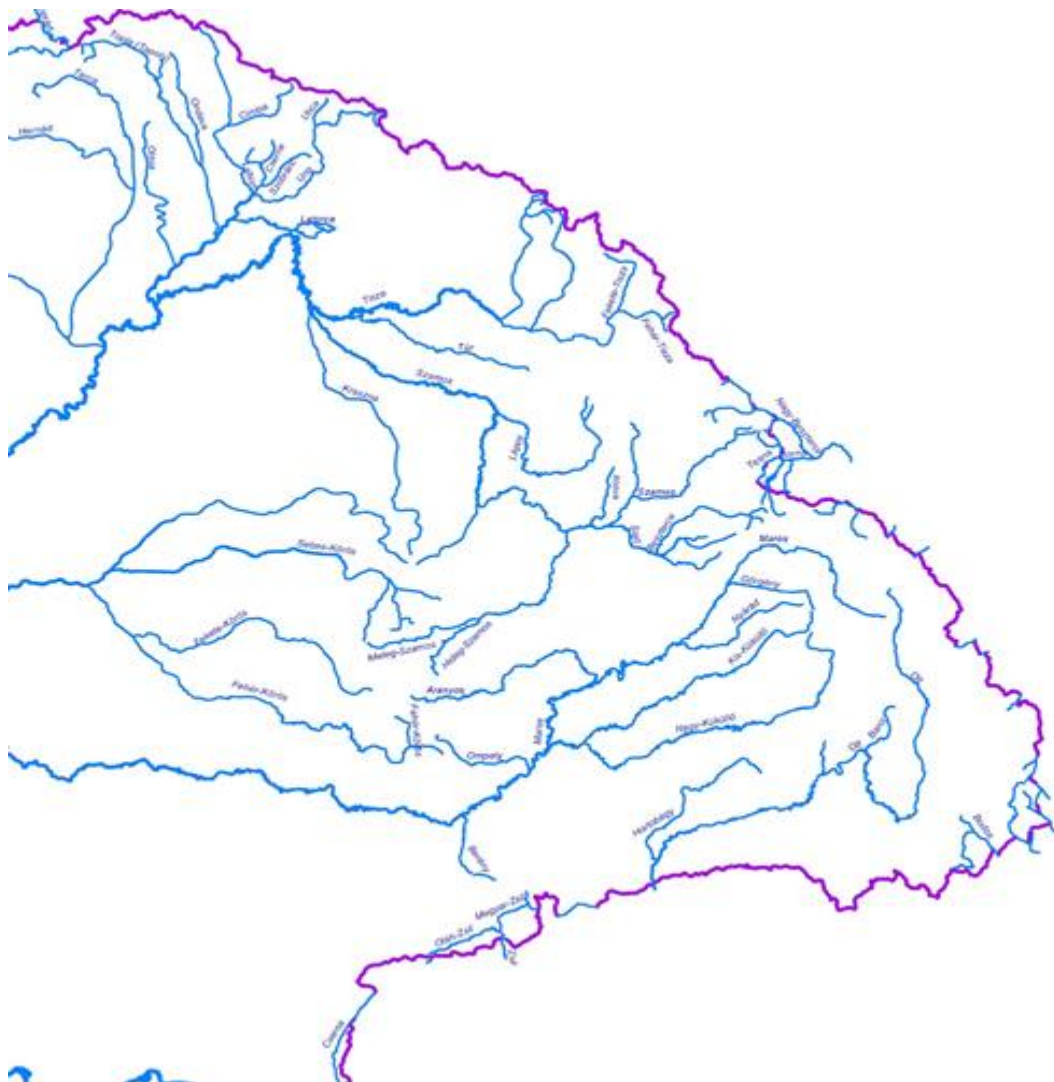
Sorszám	Település	Folyó
1.	Déva	
2.	Kolozsvár	
3.	Várad	
4.	Fogaras	
5.	Medgyes	
6.	Gyulafehérvár	
7.	Csíkszereda	
8.	Dés	
9.	Székelyvásárhely	
10.	Nagyszeben	
11.	Segesvár	
12.	Beszterce	
13.	Lugos	
14.	Szatmár	
15.	Huszt	
16.	Nagyenyed	
17.	Szamosújvár	
18.	Torda	
19.	Karánsebes	
20.	Udvarhely	
21.	Sepsiszentgyörgy	
22.	Lippa	

Jelöld **kékkel** azokat a településeket, amelyek a reformáció előtt katolikus **püspöki székvárosok** voltak!
 Jelöld **pirossal** azt a várost, amelyet a **Csík-somlyói Mária kegyhely** található!

6. Kérdés (Elérhető: 23 pont)

Jelöld a térképen a fenti sorszámokkal a megnevezett települések pontos helyét!

7. Kérdés (Elérhető: 45 pont)

Állítsd hivataluk – vagy hivatali igényük – kezdete alapján időrendi sorrendbe az alábbi erdélyi uralkodókat! Neveiket színezd ki vallásuk szerint (a milyen vallásban hunytak el)! A római katolikusokat pirossal, a reformátusokat kékkel, az evangélikusokat zölddel, az unitáriusokat narancssal.

	Báthory István
	Bocskai István
	Báthory András
	I. Rákóczi Ferenc
	II. Rákóczi György
	Kemény János

János Zsigmond
Rhédey Ferenc
Báthory Gábor
Brandenburgi Katalin
Báthory Kristóf
Thököly Imre
Székely Mózes
Bethlen Gábor
I. Apafi Mihály
II. Rákóczi Ferenc
Bethlen István
Báthory Zsigmond
Barcsay Ákos
I. Rákóczi György
Rákóczi Zsigmond
II. Apafi Mihály

8. Kérdés (Elérhető: 10 pont)

Az erdélyi fejedelmi családok gyakran használták nemesi előneveiket is. Töltsétek ki a táblázatot!

Nemesi előnév	Fejedelmi család
	Báthory
	Bethlen
	Rákóczi
	Bocskai
	Kemény
	Rhédey
	Barcsay
	Apafi
	Thököly
	Székely

9. Kérdés (Elérhető: 12 pont)

Minden erdélyi fejedelem – magyar nemes lévén – rendelkezett saját családi címerrel.

Az alább leírt címeralekok mely erdélyi fejedelmi családokhoz tartoztak?

- Három sárkányfog –
- Hármashalomból ágaskodó farkas –
- Két oroszlán, amely koronázott kardot emel –
- Ágaskodó oroszlán, mely mellső lábával egy nyílvesző végét fogja –
- Keréken álló, kivont kardot tartó koronás sas –
- Nyíllal átlőtt két egymással szembenéző hattyú –

10. Kérdés (Elérhető: 15 pont)

Sok erdélyi uralkodó még életében ragadványnevet kapott kortársaitól. Illeszd össze az összetartozókat!

Ragadványnev, és ...	akiról mondták
„Bibliás órálló fejedelem”	
„Magyarok Mózese”	
„Erdély egyetlen törvényes fejedelemasszonya”	
„a lengyel király”	
„Bíboros fejedelem”	
„Boldogasszony katonája”	
„Választott magyar király”	
„Mohamedán Gábor”	
„Kuruc király”	
„Nagyságos vezérlő fejedelem”	
„Második Martinuzzi”	
„Erdély egyetlen székely fejedelme”	
„Fehér barát”	
„Erdély választott fejedelme”	
„Erdély végzetes asszonya”	

11. Kérdés (Elérhető 3 pont)

Mindhárom erdélyi nemzet saját címerrel is rendelkezett.

Kik használták jelképként a szárnyát bontó, fekete turulmadarat?

Kiknek a jelvénye volt az arany Nap és az ezüst Hold?

Mely nemzet címere ékeskedett hegyen emelt hét bástyával?

12. Kérdés (Elérhető 6 pont)

Elemezd a képen látható címerképet!

Milyen szimbólumokat látsz a címerkompozícióban?

1.
2.
3.
4.

Mit jelent a latin körirat?

Ki készítette?

13. Kérdés (Elérhető 18 pont)

Mely erdélyi fejedelmek címereit látod a vereteken? Segíthet a címerkép és a körirat elemzése!

1.

2.

3.

4.

5.

6.

1.
2.
3.
4.
5.
6.

14. Kérdés (Elérhető 16 pont)

Az erdélyi uralkodók a fejedelmi titulussuk mellett más címeket is használtak. A felsorolt uralkodói címek kihez tartoznak? Írd be a megfelelő nevet a kipontozott vonalra!

Brandenburgi Katalin, Báthory Zsigmond, I. Rákóczi György, Báthory István, Bethlen Gábor, Báthory Kristóf, Bocskai István, Báthory András

.....„Isten kegyelméből Lengyelország királya, Litvánia, Russia, Poroszország, Masovia, Samogitia, Livonia nagyfejedelme, Erdély fejedelme, stb.”

..... „Isten kegyelméből Erdély vajdája és a székelyek grófja”

..... „Isten kegyelméből Erdély, Moldva, Havasalföld fejedelme, a Szent Római Birodalom hercege, a magyarországi részek ura, az aranygyapjas rend lovagja és a székelyek grófja.”

..... „Isten szánalmából bíboros, Erdély, Moldva, Havasalföld fejedelme, a magyarországi részek ura, varrni püspök, a székelyek grófja”.

.....„Isten kegyelméből Magyarország és Erdély fejedelme, a székelyek grófja”.

.....„Isten kegyelméből Magyarország, Dalmácia, Horvátország,
Szlavónia választott királya, Erdély fejedelme, és a székelyek grófja”.

.....„a brandenburgi őrgróf lánya Isten kegyelméből a Szent Római
Birodalom hercegnője és Erdély fejedelme, a magyarországi részek úrnője, a székelyek grófja, Poroszország,
Jülich, Kleve, Berg hercegnője”.

.....„Isten kegyelméből Erdély fejedelme, a magyarországi részek
ura, és a székelyek grófja”.

15. Kérdés (Elérhető 30 pont)

Képzeld el, hogy te is egy erdélyi fejedelmi ifjú nagy. Trónra lépés előtt állsz. Meg kell tervezned saját uralkodói címeredet. Ebben egyesítened kell családod és az általad uralt országok, tartományok, stb. jelképeit. A feladat, hogy legalább A/4-es méretben fessd meg és csatold a feladatlaphoz!